

Het bijbelse kernwoord Lam van God

De benaming ‘Lam van God’ is in het NT Bijna uitsluitend in het Evangelie en de Openbaring van Johannes te vinden. In Joh.1:29: ‘Zie het Lam van God dat de zonde der wereld wegneemt’ en in Joh.1:36b waar de Doper tegen twee uit zijn discipelen, ziende Jezus daar wandelen, zegt: ‘:Ziet, het Lam van God.’¹

Het woord Lam wordt ook gebruikt in Hand. 8:32, waar de evangelist Filippus op de wagen van de Ethiopiër hem Jezus verkondigt met een woord uit de profetieën van Jesaja (53:7, 8) over het ‘lam dat stemmeloos is voor het aangezicht van zijn scheerders’.

In Petr. 1:19 wordt gesproken over de verlossing door ‘het dierbare bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam’. En tenslotte komt dan nog enkele keren de uitdrukking lam met het oog op Jezus terug, als Hij in Openbaring 5:6 beschreven wordt ‘als ‘een Lam staande als geslacht, hebbende zeven hoornen en zeven ogen...’; in Openb. 7:14 waar van de martelaren, bekleed met lange witte klederen wordt verhaald, dat zij die gewassen hebben en wit gemaakt ‘in het bloed van het Lam’; en in Openb. 12:11, dat deze overwinnaars ‘de verklager onzer broederen’ overwonnen hebben door het bloed van het Lam.’

Wat is de achtergrond van dit beeld van het Lam in het Johannes-evangelie, wat kunnen de lezers van Johannes zich bij dit beeld hebben voorgesteld en wat heeft de Doper ermee willen aangeven?

Het Griekse woord ‘amnos’ (lam) wordt 75 keer in de Septuagint (LXX) gebruikt (Gr.’amnon’), meestal als aanduiding van een lam als brandoffer (het dagelijkse offer der verzoening); Lev. 1:4). Is dit dagelijks offer in de tempel (Ex. 29:38-46) wellicht de achtergrond van wat Johannes over Jezus als het Lam van God zegt? Of gaat het meer over het Lam van het Paasfeest (dat kon ook een geit zijn) en/ of over het Paaslam van het Avondmaal (Jezus als het Lam)? (vgl. 1 Kor. 5:7; Joh. 19:37). Het lam van het Paasfeest had kracht van verzoening, zoals al de offers. Johannes benadrukt immers ook, dat Jezus terechtgesteld is t.t.v. het Paasfeest (Joh.18:28; 19:14, 31).

In Jes. 53:7 wordt het Lam als metafoor gebruikt ter aanduiding van de Knecht des Heeren die zonden draagt (zie ook Jes. 53:11). En daarmee wordt Jezus dan ook geïdentificeerd in Joh.12:38 (Jes. 57:1). De Knecht des Heeren is dus het Lam van God. Misschien is het Lam dat geofferd werd in plaats van Izak door Abraham (Gen. 22:8) ook wel mee bedoeld door Johannes. Dit offer van Izak speelde in het Judaïsme vaak een rol.

Verder kan het zijn, dat met het lam (Gr.’amnon’) van Openb. 5:6 bedoeld is: de Messiaanse leider van Gods volk (=de ram die de kudde leidt) zoals in 1 Henoch 90. Zie ook het Testament van Joseph 19:8-11 en het Testament van Benjamin 3:8.

¹ De afbeelding is een fragment van een gebrandschilderd raam in de Sint Janskerk te Gouda (naar de Doper genoemd).

Vraag: Maar wat betekent het, dat het (Lam) de zonde wegneemt? Zie ook 1 Joh. 3:5; Hebr. 9:28 (Gr.'anaferoo'), 1 Petr. 2:24 ('dragen'). Twee mogelijkheden: a) zonde dragen = verwijderen door er verzoening voor te doen (Lev. 10:17); 1 Sam. 15:25; 25:28); b) zonde verwijderen door het dragen van de zondestraf t.b.v. anderen (Num. 14:33v; Jes. 53:12; Ez. 18:19v). Deze twee verklaringen zijn goed te combineren. C.H. Dodd legt het uit als: de zonde buiten werking stellen (dat past bij Joh.de Doper). En wij voegen daaraan toe, dat de evangelist Johannes en ook Johannes de Doper in alle gevallen het oog kan hebben gehad op het Lam dat op het Paasfeest werd geslacht en gegeten zowel als op het Lam van het dagelijks offer in de tempel in hun verzoenende betekenis. En dat is dan ook de diepe betekenis van de Knecht des Heeren van Jesaja 53:7 Die als een Lam dat ter slachting is geleid.

De taal (van verzoening van schuld door een offer) is in onze tijd niet langer gangbaar meer. Er is wel enig besef van schuld en van het bewustzijn, dat schuld alleen kan worden verwijderd door een acte van restitutie, door klaarblijkelijke boete of afbetaling van een straf. Tegen deze achtergrond is het mogelijk het bijbelse begrip van schuld tegenover God te verstaan, hetzij in termen van ongehoorzaamheid aan de goddelijke wet of in diepere zin in termen van het bespotten en het kwetsen van Zijn liefde. In deze situatie is verzoening mogelijk, alleen als er de wil bestaat van beide zijden tot herstel van de relatie. Daarin heeft God voorzien in het Lam van God; Hij is gewillig om de zonde te vergeven. En van de kant van de mens (kan de relatie hersteld worden) door een passend offer.

Het wonder van het Evangelie is dat God Zelf zorgt voor een offer waarvoor de mens zelf niet kan zorgen.²

² Bovenstaande uiteenzetting is in grote lijnen de weergave van het artikel van I. Howard Marshall in *Dictionary of Jesus and the Gospels* (ed. Joel B. Green, Scot McKnight, I.Howard Marshall; Leicester 1992); s.v. Lamb of God, blz.432vv.